

SIVILOMBUDET STORTINGETS OMBUD FOR
KONTROLL MED FORVALTNINGEN
Postboks 3 Sentrum
0101 OSLO

Vår referanse: 2026/08568-1
Saksbehandler: Tove Kjærvik
Dato: 20. januar 2026
Deres ref.:

Unntatt offentlighet: Offl § 5

Fengselshelsetjenestens svar til Sivilombudet etter besøk ved Bjørgvin, Ungdomsenheten Vest 5-7 mai 2025

Viser til Sivilombudets besøksrapport nr 90 etter besøk ved ungdomsenhet Vest 5-7 mai 2025 der bruk av sikkerhetscelle ble undersøkt. Fengselshelsetjenesten har gjennomgått rapporten i sin helhet. Under følger våre svar på oppfølging av rapportens funn og anbefalinger til helsetjenesten.

I rapportens kapittel 2.6 gis det følgende anbefalinger

Kommunen bør sikre daglig tilsyn og oppfølging av innsatte som er plassert på sikkerhetscelle, og at dette dokumenteres. Kommunen bør sikre at plassering på sikkerhetscelle dokumenteres i journal, også i de tilfellene hvor helsetjenesten ikke har hatt tilsyn. Dokumentasjon bør inneholde konkret informasjon om de spesielle fysiske forholdene på sikkerhetscelle, hvor inngripende tiltaket er og om bruk av makt i forbindelse med plasseringen.

Fengselshelsetjenesten har prosedyre på at alle innsatte på sikkerhetscelle skal ha daglig tilsyn og oppfølging. Vi har imidlertid merket oss at dokumentasjonen av tilsynene er svak, og har derfor revidert prosedyren med sjekklister samt beskrivelse av hva som journalføres. Viser i den forbindelse til vedlagt prosedyre der punkt 7 er nytt.

Vi har og merket oss at det under samme punkt i rapporten står at stedlig helsepersonell beskriver at legevakten ikke forstår hvorfor de blir kontaktet eller hva de skal gjøre når de blir varslet om plassering på sikkerhetscelle. Vi har på bakgrunn av dette startet arbeidet for å få i stand en samarbeidsavtale med legevakten. Dette for å sikre at prosedyren også er kjent for ansatte hos legevakten. Om ønskelig kan vi gjerne ettersende avtalen når denne er ferdigstilt.

Med hilsen
Avdeling

Tove Kjærvik, enhetsleder

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Prosedyre for oppfølging ved bruk av sikkerhetscelle og isolasjon

1. Hensikt:

Sikre at innsatte i Bergen og Bjørgvin fengsel mottar forsvarlig helsehjelp ved bruk av sikkerhetscelle og isolasjon, og at innsatte så langt som mulig beskyttes mot helseskade som traume.

Sikre at ansatte i fengselshelsetjenesten har kunnskap om, og rutiner for:

- Helsepersonells ansvar ved bruk av sikkerhetscelle.
- Oppfølging av innsatte i sikkerhetscelle.
- Oppfølging av innsatte i isolasjon.
- Risikoen for helseskade ved isolasjon.

2. Forankring:

- [Lov om pasient- og brukerrettigheter \(pasient- og brukerrettighetsloven\) - Lovdata](#) slår fast pasientens rett til nødvendig helsehjelp.
- [Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) - Lovdata](#) omhandler kommunens plikt til å gi forsvarlige helsetjenester.
- [Lov om helsepersonell m.v. \(helsepersonelloven\) - Lovdata](#)
- I følge [Kongeriket Norges Grunnlov - Lovdata](#) § 93»Ingen må ingen utsettes for tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.» Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) har slått fast at mangelfullt tilsyn og helsefaglig oppfølging av isolerte innsattes rettigheter kan føre til krenkelse av torturforbudet.
- [Microsoft Word - 43e7625d-9b43-4517-bfb7-2d33239e2c76_in_for_PDF_printing.doc \(sivilombudet.no\)](#) Mandelareglene, FN's standard minimumsregler for behandling av innsatte.
- [Europeiske fengselsregler \(coe.int\)](#) minstestandard for europeisk behandling av innsatte.

3. Ansvar:

- **Enhetsleder:** er ansvarlig for at innsatte mottar forsvarlig helsehjelp ved bruk av sikkerhetscelle og isolasjon. Enhetsleder har ansvar for godkjenning og revidering av dokumentet.
- **Avdelingsleder:** har delegert ansvar for at innsatte mottar forsvarlig helsehjelp ved bruk av sikkerhetscelle og isolasjon. Avdelingsleder har ansvar for å gjøre prosedyren kjent for de ansatte,
- **Ansatte:** har ansvar for å gjøre seg kjent med og følge prosedyren.

4. Om bruk av sikkerhetscelle og isolasjon:

Isolasjon av innsatte er et av statens mest inngripende virkemidler. Det er godt dokumentert at isolasjon kan gi helsemessige skader. Isolasjon kan gi psykiske lidelser og kan forsterke allerede eksisterende lidelser. Negative helseeffekter kan oppstå raskt, og helserisikoen øker med varigheten av isolasjonen. Innsatte har i utgangspunktet en overhyppighet av psykiske lidelser, og isolasjon kan utløse og forsterke dette. Flere menneskerettighetsorganer har uttrykt bekymring for omfanget av isolasjon i Norge og for at innsatte med psykiske lidelser blir isolert, og at deres tilstand da forverrer seg. Opphold på sikkerhetscelle utgjør en særlig inngripende form for isolasjon. Den kommunale helse- og omsorgstjenesten skal ikke ha noen rolle i beslutningen om bruk av sikkerhetscelle. Helse- og omsorgstjenesten skal utelukkende vurdere behov for helsehjelp til innsatte underlagt tvangsmidlene sikkerhetscelle og utelukkelse, herunder behov for helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten.

Isolasjon i fengselet kan skje:

- Etter beslutning av retten ved varetekt.
- Etter beslutning av fengselet om utelukkelse fra fellesskapet
- Etter den innsattes eget ønske

5. Om selvisolasjon:

Det er en vanlig benyttet utelukkelsesgrunn at den innsatte selv ønsker det. Gjennomgang av vedtak og samtaler med innsatte viser at det kan være ulike årsaker til dette. En følelse av utrygghet er ofte gitt som begrunnelse. Funn fra Cramerundersøkelsen viser at til sammen 65 prosent av de som deltok hadde en primærlidelse som klassifiseres som angst eller stemningslidelse. Dette inkluderer blant annet panikklidelser, sosial fobi, depresjoner og post traumatisk stresslidelse. Mange forebyggingsenheten snakker med viser til at de på grunn av slike psykiske lidelser velger å isolere seg selv, enten på egen avdeling eller ved restriktive avdelinger. Det fremstår som om flere av de som velger å isolere seg har et udekket behandlingsbehov, og manglende oppfølging av denne sårbare gruppen kan medføre ytterligere belastning for den enkelte. (Sivilombudsmannens forebyggingsenhet)

6. Retningslinjer for oppfølging av helsepersonell ved isolasjon:

- Kriminalomsorgen skal varsle helsetjenesten umiddelbart ved bruk av sikkerhetscelle.
- Ansatte i helsetjenesten skal i tråd med retningslinjen til straffegjennomføringsloven § 38 varsle fengselslege ved bruk av sikkerhetscelle.

Om det ikke er fengselslege på jobb, kontaktes en av disse pr telefon. Utenom helsetjenestens åpningstider skal kriminalomsorgen kontakte legevakt.

- Lege kontaktes etter at helsepersonell har tilsett den innsatte og vurdert situasjonen. Helsepersonell skal gi lege den informasjon som er nødvendig for at legen skal kunne ta sine vurderinger.
- Tilsynet skal skje så snart som mulig etter mottatt informasjon om at innsatte er plassert i sikkerhetscelle og minst daglig, herunder helger og helligdager, til plasseringen er avsluttet.
- Helsepersonell dokumenterer eventuelle skader påført under transport eller iverksettelse av bruk av sikkerhetscelle.
- Når kommunal helse- og omsorgstjeneste får varsel om at innsatte isoleres, skal helsepersonell, uavhengig av årsak, oppsøke den isolerte så raskt som mulig.
- Innsatte som er isolert i 22 timer eller mer i døgnet skal tilsees av helsepersonell minst en gang pr døgn. Innsatte skal tilsees hyppigere dersom lege vurderer at innsattes fysiske og psykiske helsetilstand, behov for helsehjelp, grad og form for isolasjon tilsier det.
- Innsatte som er isolert store deler av døgnet, men mindre enn 22 timer skal følges opp av helsepersonell. Lege skal etter selvstendig vurdering, og i samråd med innsatte, vurdere hyppigheten av undersøkelser/besøk. Hyppigheten avpasses etter innsattes helsetilstand, ønsker og grad av isolasjon.
- Den kommunale helse- og omsorgstjenesten skal, [i tråd med råd om melding av helseskadelige soningsforhold](#), melde til kriminalomsorgen hvis den isolerte tar skade av isolasjon.

7. Sjekkliste og dokumentasjon ved tilsyn:

Underliggende punkter skal gjennomgås og vurderes ved tilsyn og dokumenteres i journal. Det skal og dokumenteres om det, av ulike grunner, ikke har vært mulig å gjennomføre tilsyn eller bestemte sjekkpunkter og årsaken til dette.

- Beskrivelse av de fysiske forholdene på cellen, og hvilken innvirkning dette har på den innsattes helse, herunder lysforhold, temperatur og ventilasjon.
- Den innsattes bevissthetstilstand og mulighet og evne til å kommunisere.
- Hvor inngripende tiltaket er for den innsatte, for eksempel:
  - Kroppsvisitasjon.
  - Fratakelse av klær.
  - Om den innsatte er sikret tilgang til mat og drikke.
  - Tilgang til bad, toalett.
  - Muligheter for aktivitet og opprettholdelse av døgnrytme.

- Om det er brukt makt ved innsettelse/overføring.
- Medisinske forhold hos de innsatte som kan medføre særlig behov for ivaretagelse.
- Om sårbarheter hos innsatte påvirker/kan påvirke opplevelsen av opphold på sikkerhetscelle. Eksempler på dette kan være ung alder, traumer, tidligere opplevelser i forhold til bruk av makt og/eller isolasjon.
- Hvordan opphold på sikkerhetscelle/forsterket celle eller isolasjon påvirker den innsatte om situasjonen går over tid.
- Vurderinger av risikoen for isolasjonsskader.